

vett és bátor szerepet játszott a harctéren. — A Világos utáni véres, kegyetlen megtorlás okát nem annyira az uralkodó egyéniségében kell keresni, mint inkább a magyar szabadságmozgalom ellen a bécsi körökben kifejlődött érületben. Hiszen még az előkelő magyar konzervatív főurak, (így Apponyi, Jósika, Dessewffy) is irgalmatlan szigorúságot tanácsoltak a forradalom okozói ellen. Az orosz szövetséges irgalomra intett, ezt azonban a logikátlan kormányzat a belügyekbe való illetéktelen beavatkozásnak fogta fel. Így lett az eszelős, kegyetlen Haynau egy időre az élet és halál ura. Főleg a vérengzés külföldi visszhangja, — amely bántotta a kormányt — indította a császárt a halálbüntetések eltiltására, de Haynau még ez után is írt alá kivégzést. Haynau-nál nem kisebb mértékben volt azonban felelős Schwarzenberg sem, aki az erre amúgy is fogékony ifjú uralkodót mind jobban igyekezett meggyőzni arról, hogy az állam nyugalmanak megzavaróit, a politikai bűnösöket elrettentő módon büntetni szent kötelessége. Ez kétségtelenül hozzájárult ahhoz, hogy utána évtizedek engesztelő munkája sem bírta a magyarság összeségében helyreállítani a bizalmat és szeretetet.

A munka hatalmas levéltári és történelmi forrásanyag felhasználásával mutatja be a magyar léleknek oly sokszor fájdalmas, gyakran új nézőpontokat nyitó eseményeket. Stílusa nem mondható szórakoztatónak. A tartalomjegyzék hiánya is megnehezíti az áttekintést.

Károlyi Árpádnak nem régen történt halála óta Angyal Dávid a mai magyar történetírás legrégebb köztünk élő képviselője és miként elődje, úgy ő is csodálatot kelt nagy szellemi frissességével és töretlen alkotókedvével, amelyről — jóval túl a 80. életévén, — évvel a kötetével is tanúságot tett.

Hodinka László

Dr. Tóth B. Zoltán: Leventenevelés. Az ifjúság katonás szellemű nevelésének lélektani kérdései. Budapest, 1942. 28. l.

A szerző, mint levante-főoktató, egyúttal hivatásos pedagógus és lélekbúvár is, s ilyen minőségében alkalmas arra, hogy a levanteifjúság nevelésével kapcsolatos lélektani problémákat megoldja és rájuk feleletet adjon. A szerző célját ebben a három körben határozza meg: a) Ismerjük meg az egyes fejlődési korok, — a levante mozgalom nyelvén átfordítva — a korcsoportok jellemző lelki jegyeit; b) vizsgáljuk meg a levanteélet katonás jellegét kifejező csapatnak, vagy zártrendnek jellem- és egyéniségfejlesztő erejét; c) végül adjunk feleletet a honvédelmi törvény végrehajtásával kapcsolatban felmerülő egyéb lélektani kérdésekre, mint ilyenek: a városi és falusi ifjúság lelki különbségei, s az iskolás és az iskolán kívüli levanteifjúság együttnevelése. A továbbiakban e felvetett kérdések részletes kifejtését olvashatjuk.

Mindenekelőtt a korcsoportok lélektanáról kapunk kimerítő tájékoztatást. A szerző célja az, hogy az ifjúság nevelését végző nevelők, ha csak főbb vonásokban is, de ismerjék meg az egyes korcsoportok lelki jellegzetességeit. Először a levanteapródok és levanteifjak ((a 12—17 éves ifjúság) pszichológiáját, majd pedig a levantelegények (a 17—21 éves ifjúság) lélektanát ismerjük meg.

A következő fejezetben azokra a kérdésekre iparkodik feleletet adni, hogy a levante csapat, mint zárt egység, hogyan járul hozzá az ifjú

honvédelmi érzületének a fejlesztéséhez. Melyek azok a mozzanatok, amelyek a katonalélek értékes tulajdonságait kibontakoztatják (az összetartozás érzése, bajtársiasság, egyetértés, alkalmazkodás, bátorság stb.). A vonatkozó magyar és idegennyelvű irodalom beható ismeretével és felhasználásával különösen három szempontot vizsgál meg: a) a csapat, mint belsőleg szervezett, személyfeletti egység; b) társaslélektani jelenségek a csapatkötelékben és c) a csapatélet jellem- és egyéniségfejlesztő ereje: a zártrend, mint nevelőtényező.

Végül a városi és falusi ifjúság lelki különbségeire vonatkozó eredményeket foglalja össze és a leventemozgalom másik, régóta vajdó kérdését vázolja: melyek azok a fennálló nehézségek, amelyek az iskolás és iskolánkívüli leventeifjúság együttnevelésének megvalósítását késleltetik? Megállapítja, hogy mindezeknek a kérdések megvalósítása nem is annyira nevelési, mint inkább gazdasági és társadalmi probléma.

A tanulságok, amiket a könyvből leszűrünk, a következők: Felhívja a figyelmet arra, hogy az oktató munkája nem csupán az ismereteknek az értelem útján való közvetítése, hanem inkább jellemnevelés és érzületformálás. A csapatkötelék a maga sokoldalú hatásával értékes jellemtulajdonságok és érzelmi magatartás kifejlődését indíthatja meg. A vidéki és városi, valamint az iskolás és iskolánkívüli ifjúság között oly nagy lelki különbségek állapíthatók meg, amelyeket a leventenevelés nem hagyhat figyelmen kívül. Szükséges, hogy a magyar ifjúra vonatkozó lélektani, szociális, gazdasági, erkölcsi és kulturális részletkutatások meginduljanak. Érdeme a tanulmánynak az, hogy a neveléslélektani szempontokat elsőként veszi fel és érvényesíti a leventenevelésben, s hogy az ifjúság nevelésének időszzerű, felelősségteljes feladatait a magyar leventeoktatói karral megismerteti. Minden nevelő-oktató számára — aki az ifjúság vezetésével hivatásszerűen foglalkozik, — tanulmányozásra melegen ajánlható.

Szántó Károly.

Dr. Kumorovitz L. Bernát, A jászóvári premontrei kanonokrend gödöllői Szent Norbert gimnáziumának Évkönyve az 1942—43. iskolai évről. Gödöllő, 1943. 451 l.

Eseményszámba menő a gödöllői premontrei gimnázium évről-évre megjelenő évkönyve, mely az elmúlt tanévben 10 értekezést közöl.

Az évkönyv két részből áll: I. Iskolai rész, 1—83. lapig, II. Irodalmi rész, 85—451. lapig. A tanulók csak az első részt kapják kézhez, a második rész a magyar tudományosságnak szól. Az előszóbar Dr. Kumorovitz L. Bernát egyetemi m. tanár, az intézet igazgatója, ezt mondja: »a magyar tanári kollégium kitűnő felkészültségű, egyetemet végzett emberekből áll, s igen téves az a felfogás, hogy feladatuk kizárólag az ismereteknek középfokon való közlése, reprodukálása.« A szerkesztő-igazgató szava jölesik a magyar tanári rendnek, bár módja volna más iskolák testületének is arra, hogy az évkönyvek hasábjain ügözetataikkal meg-megszólalhassanak.